

Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma

A Research on Reading Habits of Hacettepe University and Bilkent University Students

Bülent Yılmaz*, Eda Köse** ve Şelale Korkut***

Saygıdeğer hocamız Prof. Dr. Osman Ersoy'a,

Öz

Okuma alışkanlığı bireysel ve toplumsal gelişme ölçütleri arasında yer almaktadır. Üniversite öğrencileri güçlü okuma alışkanlığına sahip olması beklenen bir gruptur. Bu çalışma, Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi'nde öğrenim gören dördüncü sınıf lisans öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığı düzeylerini ve bu alışkanlıklarına ilişkin çeşitli özellikleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çerçevede, bu üniversitelerin ilgili fakültelerindeki toplam 104 öğrenciye, 2008 Aralık ayında anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda her iki üniversite öğrencilerinin de zayıf bir okuma alışkanlığına sahip oldukları anlaşılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin düzenli okumadıkları, okuyacakları kitapları daha çok satın aldıkları görülmüştür. Öğrenciler, genelde zaman yetersizliği nedeniyle okuyamamaktadırlar. Kütüphane kullanma öğrencilerin okuma alışkanlığı ile bağlantılı olarak gerçekleştirdikleri bir etkinlik değildir.

Anahtar Sözcükler: okuma alışkanlığı, üniversite öğrencileri

Abstract

Personal reading habits reflect both individual development and reading levels within the society as a whole. Accordingly, it might be expected that university students would constitute group with relatively high reading habits. This study was carried out in order to determine the levels of reading habits among fourth-

* Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü öğretim üyesi.
e-posta: byilmaz@hacettepe.edu.tr

** Uzman Kütüphaneci. Hacettepe Üniversitesi Tıp Merkezi Kütüphanesi. e-posta: edakose@hacettepe.edu.tr

***Fakülte Kütüphanecisi. Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi. e-posta: selale@bilkent.edu.tr

year students in the Faculty of Medicine at Hacettepe University and in the Faculty of Art, Design and Architecture at Bilkent University, and then to ascertain some additional characteristics of these habits. With this aim, a questionnaire was completed by 104 students from these universities in December 2008. Thus, it was found out that the students from both universities have relatively low levels of reading. Furthermore, students do not read regularly, and they prefer to buy books that they wish to read. Students generally could not read mainly due to insufficient time. Use of the library is not related to the students' reading habits.

Keywords : *reading habits, university students*

Giriş

Bilgi toplumu olarak adlandırılan ve bilginin biçimlendirdiği yeni bir toplum yapısına doğru giderken bilgi-birey ve bilgi-toplum ilişkisini sağlayacak toplumsal unsurlardan birisinin okuma alışkanlığı olacağı öngörülebilir. Kişisel ve toplumsal düzeyde değişimi yakalayarak, gelişimi sağlamanın bir toplumda bilgi ile ilişkinin düzey ve niteliğine bağlı olduğu söylenebilir. Her gün okuma yazma bilmeden insanlar doğduğu ve okuma eylemi bireysel-toplumsal varoluşun koşullarından birisi olduğu sürece okuma alışkanlığı sorununun bütün toplumlar için varlığını sürdüreceği açıktır. “Bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılanması sonucu okumayı sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmek” anlamına gelen okuma alışkanlığının kazanılması uzun bir süreç içinde birçok etkene bağlıdır. Bu etkenler içinde, kültürel değerler, ekonomik durum, eğitim sistemi, aile kurumu ve okumaya daha uygun ve kısa yolla kitap, dergi vs. sağlayan kaynaklar yer almaktadır. (Özçelebi ve Cebecioğlu, 1990, s.43)

Bu alışkanlığın kazanılmasındaki en önemli dönem bedensel ve ruhsal değişmelerin yoğun biçimde yaşandığı çocukluk ve gençlik dönemleridir. Temeli çocukluk döneminde atılan alışkanlık gençlik döneminde zevk ve gereksinim olarak algılanarak alışkanlık haline dönüşmektedir. Genelde eğitim süreci, okul ve dolayısıyla bilgi ile yoğun ve sistematik bir ilişkinin kurulduğu bu dönemler okuma alışkanlığı için en uygun koşulların bir araya geldiği bir süreç anlamına gelmektedir. Bu nedenle okuma alışkanlığının kazandırılmasında bu sürecin çocukluk ve gençlik dönemi özellikleri dikkate alınarak iyi ve doğru değerlendirilmesi gerekmektedir. Sözü edilen örgün eğitimin en yoğun aşaması olan üniversite dönemi gençlerin okuma eylemini en yoğun ve zorunlu olarak gerçekleştirdikleri bir dönemdir. Okuma zevk, duyarlılık ve bilincinin elde edilmesinde bu dönem yarattığı koşullar açısından avantajlı bir süreçtir.

Bu çalışmada, gerçekleştirilen araştırma verilerinin değerlendirilmesine kuramsal zemin oluşturması için okuma alışkanlığı kavramına genel bir çerçeve çizilerek, gençlik-üniversite gençliği dönemi özellikleri itibariyle açıklanacak, daha sonra araştırma bulguları değerlendirilerek sonuçlar elde edilmeye ve öneriler geliştirilmeye çalışılacaktır.

Okuma Alışkanlığı

Bilgi, insanlığın ilk dönemlerinden bu yana, toplumların yeme, içme, barınma gibi temel gereksinimlerinden birisi olmuştur. Zamanla üretiminde büyük bir artış görülen bilgi insanlar için büyük bir güç unsuru haline gelmiştir. Ayrıca bilgi, kişilerin gelişmesini ve doğaya hakim olmasını sağlamış, bu da insanların sürekli bilgiye gereksinim duyması ve bu doğrultuda bilgi arama davranışı göstermesine neden olmuştur.

Okuma en genel tanımı ile çeşitli gelişme aşamalarından oluşan karmaşık bir süreçtir. Her şeyden önce sembollerin tanındığı bir algılama sürecidir (Bamberger, 1990, s.10). Aksaçoğlu ve Yılmaz (2007) okumayı, “boş zamanları değerlendirmek, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmeleri izlemek, yeni şeyler öğrenmek için yapılan bir etkinlik ya da ilgidir” şeklinde tanımlamıştır. Alışkanlık, öğrenilen ve her durumda otomatik olarak gerçekleştirilecek şekilde pekiştirilen karakteristik davranış biçimidir (Blaha ve Bennett, 1993, s.86). Alışkanlıklar hayatımıza yavaş yavaş girer ve belli bir süre sonra kökleşir. Alışkanlıklar bırakılmazsa zamanla ihtiyaç haline gelir (Aksaçoğlu, 2005).

Bilgi edinmenin temel yolu olan okuma, alışkanlık haline dönüştüğünde bir başka kavram olan “okuma alışkanlığı” ortaya çıkmaktadır. Kısaca tanımlayacak olursak, okuma alışkanlığı; bireyin bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılanması sonucu okuma eylemini yaşam boyu, sürekli, düzenli ve eleştirel bir biçimde gerçekleştirmesidir (Yılmaz, 1993). Okuma alışkanlığı yaşam boyu öğrenmenin temelidir. Bireyin yaşam boyu öğrenen bir kişi olabilmesi için okuma eylemini ömür boyu düzenli olarak gerçekleştirmesi gerekmektedir. (Odabaş, Odabaş ve Polat, 2008).

Bir kişinin sahip olduğu okuma alışkanlığı düzeyini belirlemede birçok ölçüt kullanılmaktadır. En yaygın kabul gören ölçüt, genelde, bir yılda okunan kitap sayısıdır. Bu sayı konusunda genel bir anlaşmanın söz konusu olmamasına karşın, bu çalışmada Yılmaz (2004, s. 116)’ın ALA’nın (1978, s. 3) ölçütlerinden de yararlanılarak geliştirdiği şu ölçütler kullanılacaktır:

Çok okuyan (güçlü okuma alışkanlığına sahip) okuyucu: 1 ayda 2 kitap ve daha fazla okuyan kişi.

Orta düzey okuyucu: 1 ayda 1 kitap okuyan kişi.

Az okuyan (zayıf) okuyucu: 2 ayda 1 kitap ya da daha az okuyan kişi.

Okuyucu (okuma alışkanlığına sahip) olmayan: 1 yıl boyunca hiç kitap okumayan kişi.

Yılmaz (2004, s.116) bireyin okuma ilgisini kazanmasında çocukluk, gençlik ve yetişkinlik olmak üzere üç dönemin; ebeveyn, öğretmen ve arkadaş olmak üzere de üç grup etmenin etkili olduğunu belirtir. Dönemler içinde özellikle çocukluğun, bu alışkanlığı kazanmadaki önemi birçok uzman tarafından vurgulanmaktadır. Çocukluk döneminde okuma alışkanlığının kazanılmasında aileye büyük bir sorumluluk düşmektedir. Yavuzer (2003)'e göre “çocukların aile üleriyle olan ilişkileri, diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur”.

Çocuğa ve genç bireye okuma alışkanlığı kazandırmada ailesinden sonraki en önemli kişi öğretmendir. Öğretmenler, okuma alışkanlığı kazandırmada en fonksiyonel konumdadırlar. Öğrenciler üzerinde büyük bir motivasyon gücü oluşturarak, okumaya bir alışkanlık olarak yönelmelerini sağlarlar (Gürcan, 1999, s. 42).

Okuma alışkanlığını etkileyen, yukarıda sözü edilen, bireysel etkenlere aile ve öğretmenden sonra arkadaş ve arkadaş grubu etkeni de dahil edilebilir. Bir başka deyişle, bireyin kitap okumayı sevmesinde ve okuma alışkanlığı kazanmasında da arkadaş ve arkadaş grubunun etkisi mevcuttur. Bireyin okuduğu kitabı arkadaşlarına tavsiye etmesi ya da etmemesi, arkadaşları ile bu kitabı tartışması, diğer arkadaşlarının da okudukları kitapları anlamaları bireyin okumaya yönelmesinde önemli bir rol oynamaktadır (Gürcan, 1999).

Bireyin okuma alışkanlığını etkileyen birçok etken bulunmaktadır. Bu etkenleri bireysel ve toplumsal etkenler olmak üzere iki grupta incelemek mümkündür. Yukarıda sözü edilen bireysel etkenlerden sonra toplumsal etkenleri açıklamak yerinde olacaktır.

Yılmaz (1993, ss. 48-49), okuma alışkanlığını etkileyen toplumsal etkenleri *kültürel, eğitimsel, ekonomik, kütüphaneler ve düşünce özgürlüğü ve sansür* olmak üzere beş başlıkta belirtir. Kültürel etkenler, yazılı kültürün bir ögesi olan okuma alışkanlığının, bir toplumun sözlü kültür aşamasından, yazılı kültür aşamasına ve ondan da görsel kültüre ulaştığı biçimidir. Gelişmiş ülkeler bu geçişi

sağlamasına rağmen, Türkiye’de sözlü kültür döneminin çok uzun sürmesi ve yazılı kültürü gerçekleştirmeden, sözlü kültürden görsel kültüre geçmek zorunda kalması Türk toplumunda okuma alışkanlığının istenilen düzeyde olmamasına neden olmuştur (Yılmaz, 1993, ss. 48-49).

Türkiye’de 2004 yılından itibaren ilköğretimde uygulamaya konulan yeni öğretim programı sözü edilen konuda bazı olumlu değişiklikler yaratmasına karşın genelde okuma alışkanlığını içeren bir eğitim politikası ile eğitim sisteminin bulunmayışı okuma alışkanlığı konusundaki en büyük sorunlardan biridir. Var olan eğitim sisteminin öğrenciyi araştırmaya yöneltmeyen ve okuma alışkanlığını özellikle uygulamada ders programlarında tam anlamıyla yansıtamayan yapısı eğitimsel etkenlere örnek teşkil etmektedir.

Okuma alışkanlığının kazanılmasında en etkili yollardan birisi de kütüphanelere ve kaynaklara kolay erişimin sağlanmasıdır. Öğrencilerin gereksinim duydukları bilgiye kolayca ulaşmaları onların okuma alışkanlığı kazanmalarında önemli rol oynayacaktır (Selvi, 1998, s.173). Bu durumda, kütüphane kullanımı yükseldikçe, okuma alışkanlığı oranı da yükselmekte; kütüphane kullanımı azaldıkça, okuma alışkanlığı düzeyi de düşmektedir.

Türkiye’de düşünce ürünlerine yönelik baskı, yasak, sınırlama ve sansürün hemen her dönemde var olduğu söylenebilir. Bu etken de ülkemizde bireylerin okuma alışkanlığı kazanmasında toplumsal psikolojik etki bağlamında engel oluşturabilmektedir.

Söz edilen süreç ve bütün bu etkenler bireyin okuma alışkanlığı kazanmasında olumlu ya da olumsuz önemli rollere sahiptir.

Çalışmada, gençlik dönemine ilişkin okuma alışkanlığı değerlendirileceği için öncelikle gençlik çağı kavramı açıklanacaktır.

Gençlik Dönemi, Üniversite Gençliği ve Okuma Alışkanlığı

Gençlik dönemi, bireyin biyolojik ve duygusal süreçlerindeki değişikliklerle başlayan, cinsel ve psiko-sosyal olgunluğa doğru gelişmesi ile sürerek bağımsızlığını ve toplumsal üretkenliğini kazandığı belirlenmemiş bir zamanda sona eren kronolojik bir dönemdir. Bedensel, ruhsal ve toplumsal değişme ve gelişme süreçlerinin yaşandığı bu dönemi sınırlayan kesinleşmiş yaş sınırları da bulunmamaktadır.

Genelde biyolojik değişiklikler dönemin başlangıcını belirler; sonlanışını belirleyen ise bireyin ekonomik bağımsızlığını kazanması gibi toplumsal faktörler-

dir. Bu durum gençlik döneminin kapsadığı yaş sınırlarının çağdan çağa, kültürden kültüre, hatta kişiden kişiye farklı olması anlamına gelmektedir.(Özbay ve Öztürk, 1992, s.12)

UNESCO gençlik çağı olarak 12-24 yaş dilimlerini kabul etmiştir.(Köknel, 2001, s.168). Gençlik çağı, geçmiş çocukluk çağının bedensel ve ruhsal özellikleri, bilgi, deney ve yaşantı birikimi ile insan yaşamının gelecek erişkinlik, olgunluk çağlarını etkilemektedir. Gençlik çağı bedensel değişme ve gelişmeyle başlamakta ve bunu ruhsal ve toplumsal değişme ve gelişme izlemektedir. (Köknel, 2006, s.89)

Gençlik çağının bedensel ve ruhsal gelişmesi, abartılmış, aşırı, çabuk ve kolay değişen duygulanımlarla ve coşkularla yaşanır. Genç bir anda kaygıdan mutluluğa; sevinçten sıkıntıya, kızgınlıktan hoşgörüyeye kayan duygu durumları gösterir...Gençlik çağı duygulardan oluşan bir düşlem dünyası içinde yaşanır...Gençlik çağında duygulanım değişimleri bilişsel işlevleri de olumsuz biçimde etkiler. Algı, dikkat, bellek, düşünme, mantık, uslamlama gibi bilişsel işlevlerin çalışması, verimi düşer. Gençin başarısı, becerisi, çalışması, verimi azalır. (Köknel, 1999, s.29-30). Bu çağın temel özellikleri, duygusal coşku ve taşkınlık, çabuk kurulan ve bozulan ilişkiler, kolay etkilenme, kişiliğinin sınırlarını aşma; toplum içinde sivrilme, ilgi çekme, rol sahibi olma çabası biçiminde özetlenebilir. (Köknel, 1981, s.35)

UNESCO'nun tanımına göre gençlik: "Cesaretin çekingenliğe, serüven isteğinin rahata üstün geldiği çağdır." (Yörükoğlu, 1990, s.18) Hemen bütün toplumlarda gençlik çağı fırtınalı geçen bir dönem olarak gösterilmektedir. (Kulaksızoğlu, 1997, s.20) Ergenlik döneminde 'toplumsal bir model' gençler için benzemek istenen bir örnek, bir idol olur. Genç insanlar kimi zaman bir politik lidere, kimi zaman zirvedeki bir sanatçıya, bir iş insanına, bir sivil toplum liderine benzemek ister, o modelle özdeşleşim kurmaktadır. (Atabek, 2002, s.257)

Özdeşleşme sürecinde genç, kendi kendisini yönetmeye, başka bir deyişle özerk, bağımsız olmaya çalışmaktadır. Evden kopar, çevreye yönelir. Arkadaşlarıyla birlikte olmak ister. Aileden uzaklaşma, çevreden etkilenme arkadaş ilişkisiyle başlar. Gençlik çağında arkadaş grubunun genç üzerindeki etkisi gencin içinde bulunduğu bütün diğer gruplardan daha önce gelmektedir. Özdeşleşme bir kimlik arama sürecidir. (Köknel, 2006, s.96)

Üniversiteler eğitim-öğretim ve nitelikli insan gücü yetiştirme gibi her yüksek öğretim kuruluşunun klasik amaç ve görevlerinin yanı sıra araştırma yapma,

bilgi üretme, yayma ve koruma, toplum önderliği yapma ve kamuoyu oluşturma amaçlarını da üstlenmiş özerk kuruluşlardır. Bu özellikleri ve fonksiyonları çerçevesinde gençleri yetiştiren üniversite kurumu, toplumun dinamizmini oluşturan ve önemli sorumluluklar taşıyan organizasyonlardır. Toplumun elit, yönetici ve düşünen bireylerini oluşturacak olan üniversite gençliğinin, bu anlamda bilinçli ve nitelikli biçimde yetiştirilmesi gerekmektedir. Üniversite öğrencisi, profesyonel bir öğrenci olmalıdır. Sadece ders çalışan not ezberleyen bir canlı türü değildir. Araştıran, tartışan, fikir üreten ve böylece öğrenen bir kimse olmalıdır. Üniversite gençliği, genel özellikleri: yaşı, cinsiyeti, aile durumu, yetiştiği öğrenim kuruluşları ve çevre özellikleri açısından bir alt kültür oluşturmaktadır. Bu bağlamda üniversite gençliğini şu şekilde tanımlamak mümkündür: Üniversite gençliği; 17-25 yaş grubunu oluşturan, formal eğitim- öğretimin son evresinde öğrenim gören, araştırmacı ve sorgulayıcı, dolayısıyla bilimsel zihniyet kazanan, kendilerine has bir gençlik kültürü oluşturan, toplumun önderleri olacak gençlik kesimidir... Toplumu oluşturan bireylerin, öğrenim seviyelerine göre düzenlenecek piramidin tepesinde, çok küçük seçkin bir grubu meydana getirir. (Bayhan, 2002, s.11, 39-41) Geleceğin bilgili yönetici ve karar verici adayları olmaları üniversite gençliğini diğer gençlik gruplarından ayıran en önemli özelliktir. Meslek sahibi olmak için çalışmak ve kariyer yapmak onların üzerinde farklı bir yük olmasına neden olmaktadır. (Yazıcı, 2003, s.13).

Üniversite gençlik dönemi erişkinlik çağına dek süren geç ergenlik ya da uzamış gençlik dönemleri içinde yer almaktadır. (Köknel, 2006, s.89) Geç ergenlik dönemi gencin diğer insanların yaşama dair görüşleri, kişilerarası ilişkilerindeki problemleri ele alış biçimleri ile tanışıklığını arttırdığı, daha fazla eğitim olanağı bulduğu, yaşamdaki yolunu çizdiği, kendi sınırlarını diğer insanlarla karşılaştırarak deneme yanılma yolu ile genişletme olanağı bulduğu bir dönemdir (Özbay ve Öztürk, 1992, s.21). Bu dönem aynı zamanda kimlik gelişiminin tamamlandığı ve kimlik duygusunda bir bütünlüğe erişildiği aşamadır. (Çuhadaroğlu Çetin ve diğerleri, 2004, s.18)

Ulusların gelişmişlik düzeylerini belirleyen çeşitli ölçütler vardır. Bunların en önemlileri arasında o ülkedeki yayın sayısı ve yayınları okuyan birey oranı yer almaktadır...Daha sağlıklı bir toplum oluşturmak için toplumdaki her birey için gerekli olan okuma alışkanlığı, üniversite öğrencileri için daha da önem kazanmaktadır. Çünkü üniversite gençliği bir ülkenin aydın kesimini oluşturur. (Turcan, 1999, s.184)

Üniversite gençliği ağırlıklı olmak üzere Türkiye’de gençlerin okuma alışkanlıkları üzerine yapılan araştırmalarda çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Tarafımızdan gerçekleştirilen bu araştırma sonuçlarının Türkiye’ye ilişkin araştırma sonuçları ile uyumlu olup olmadığını da anlamada aşağıda sıralanan veriler önemli görünmektedir.

1989 yılında Hacettepe, Ankara ve İstanbul üniversitelerindeki kütüphanecilik bölümü 4. sınıf öğrencilerine (110 kişi) yapılan araştırma bulguları incelendiğinde deneklerin ALA standartlarına göre %63’ünün (orta düzeyde) okuyan kesim olduğu anlaşılmaktadır. (Sağlamtunç, 1990, s.13)

1998’de Türkiye genelinde yapılan araştırmada gençlerin bireysel ve toplumsal yaşamlarına genel olarak değinilmiş, bu bağlamda boş zaman etkinlikleri, kulüp, dernek gibi kuruluş üyelikleri ve insan ilişkileri ele alınmıştır. En sık belirtilen boş zaman etkinlikleri % 54, 6 ile (1213 kişi) kitap ve % 48,2 ile (1071 kişi) dergi okumaktır. Kitap ve dergi okuma oranlarının genç kız ve kadınlar arasında ortalamadan daha yüksek olduğu görülmüştür. Ayrıca sosyoekonomik statü yükseldikçe kitap, dergi okuma etkinliği de artmıştır. (Konrad Adenauer Vakfı, 1999, ss.11-13)

2000 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi’nde yapılan araştırmada öğrencilerin %21,6’sının kitap okuma alışkanlığına sahip oldukları belirlenmiştir. (Gömleksiz, 2004, s.187). Gazi Üniversitesi’ndeki öğrencilerin sosyo-kültürel profili üzerine yürüttüğü proje sonucuna göre gençlerin ders saatleri dışındaki zamanı değerlendirmelerine bakıldığında toplam %37’si çoğunlukla kitap ve dergi okuma vb. kültürel faaliyetleri tercih etmekte olduğu görülmektedir. (Yazıcı, 2001, s.101)

2001 yılında 40 üniversitedeki 46 Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümlerindeki 4.sınıflara uygulanan anket sonucuna göre, öğrencilerin okumadıkları görülmektedir. Öğrencilerin ders dışı kitap okumamalarının nedenleri arasında, televizyonun cazip olması, kitapların pahalı olması, ders programlarının yükü olması, okumanın sevilmemesi, yönlendirme olmaması vb. durumlar gösterilmiştir. (Semerci, 2002, s.42)

2002 yılında İnönü Üniversitesi’nin yaklaşık 5500 öğrencisine yapılan ankete göre örneklemin %18’i son bir ayda herhangi bir kitap okumamıştır. En çok tercih edilen yabancı yazarlı romanlardır. Cinsiyete göre, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre, kitap okuma oranı daha fazladır. Örneklemin %36’sı dergi okumamaktadır. Dergi okumayanların oranı, alt sosyal tabakada daha fazladır. (Bayhan, 2002, s.195)

2002 yılında 58 üniversitede okuyan 54.335 öğrenciyle yapılan Türk Üniversite Gençliği Araştırması sonucuna göre, gençlerin 23,8'i boş zamanlarını kitap, dergi okuyarak değerlendirmektedir. Bu oran hazırlık sınıfında düşük iken, 1.,2.,3. ve 4. sınıflarda artmaktadır. Kız öğrencilerin %28,5'i, erkeklerin %19,8'i boş zamanlarında kitap ve dergi okumaktadırlar. (Yazıcı, 2003, ss.86, 87, 89).

Yine 2003 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi'nde okuyan 278 öğrenciye uygulanan anket sonucunda okuma ilgisi açısından “orta” düzeyde bulunan ve ileride öğrencilerine model olacak öğretmen adaylarının büyük bir bölümünün okuma alışkanlığına yeterince sahip olmadıkları ortaya konmuştur. Sadece beşte biri kitap okuma konusunda kendilerini yeterli görmüşlerdir. (Saracaloğlu, Bozkurt ve Serin, 2003, s.155)

2005 yılında Türkiye'deki devlet ve vakıf üniversitelerinin çeşitli fakültele-
rindeki 7568 örgün öğrenim öğrencisine yapılan ankete göre öğrencilerin yaklaşık %58'i boş zamanlarında sık sık veya sürekli olarak kitap okumaktadır. Öğrencilerin %39'u ise ara sıra veya daha az sıklıkla kitap okuduklarını belirtmiştir. Ancak öğrencilerin %3'ü boş zamanlarında hiç kitap okumadıklarını ifade etmiştir. Ayrıca yaklaşık %91'i öğrenim gördüğü alanın dışında kitap okuduklarını belirtirken, % 9'u öğrenim gördükleri alan dışında kitap okumamaktadır. (Yaylalı ve diğerleri, 2006, s.40, 95)

2006 yılında Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıfında okuyan 40 öğrenciye yapılan ankete göre genel olarak öğrenciler için kitap okumak bir hobidir. Edebi eserler okumaktan hoşlanmaktadırlar. Öğrencilerin tamamına yakını özellikle meslekleri açısından güçlü bir okuma alışkanlığına sahip olmaları gerektiğine inanmakta, ancak “derslerin yoğunluğu” ve “zaman sorunu” nedeniyle yeterince kitap okuyamadıklarını düşünmektedirler. Çalışma öğrencilerin yüksek öğrenim öncesi ve sonrasında okuma davranışları arasında çok az bir değişimin olduğunu ortaya koymaktadır. (Ersoy, 2007, ss.182-183).

Ankara Üniversitesi'nde 304 öğrenciye uygulanan ankette öğrencilerin yarısı (%46,1) en fazla 5 kitap okuduğunu açıklarken, hiç kitap okumadığını belirten %4,6'lık grupta birlikte öğrencilerin yaklaşık yarıya yakınının ya hiç kitap okumadığı ya da en fazla 5 kitap okuduğu anlaşılmaktadır. (Odabaş, Odabaş, ve Polat, 2008, s.446).

Yurt dışı verileri bu konuda bazı karşılaştırmalar yapma olanağı sunmaktadır.

Almanya’da Kuzey Ren Vestfalya Eyaletindeki Türk gençlerine uygulanan ankette (toplam 425 kişi) gençlerin % 43,0’ünün hiç kitap okumadığı görülmüştür. (Türk Demokrasi Vakfı, 2000, s.20)

2001 America’s Children: Key Indicators of Well-Being Çocuk ve Aile istatistiklerine göre 13 yaşındakilerin %28’i; 17 yaşındakilerin %25’i her gün düzenli olarak okumaktadır. Ayrıca Amerikan Kütüphane Derneğinin (ALA) verilerine göre ABD’deki kütüphane kartlarının %20’si 18 yaş altına aittir. Öğretmenler ve kütüphaneciler okuma tavsiyeleri ile gençlerin okuma alışkanlığının artmasında önemli rol oynamaktadırlar. Genel kanının aksine birçok genç boş zamanlarında kitap okumaktan hoşlanmaktadır. (Furi-Perry, 2003, s.24)

Araştırmanın Amacı, Kapsamı ve Yöntemi

Yapılan bu araştırmanın amacı, seçilen üniversite lisans öğrencilerinin okuma alışkanlığı düzeylerini ve bu alışkanlıklara ilişkin çeşitli özelliklerini belirleyerek, öğrenim gördükleri alanın okuma alışkanlıklarına etkilerini ortaya koymaktır.

Bilindiği gibi, tıp fakülteleri çok yoğun ve ağır eğitim ve öğretim yapısıyla genelde okuma alışkanlığı konusuna uzak bir alan olarak algılanmaktadır. Aynı biçimde, güzel sanatlar fakülteleri de bu konuda araştırma alanı olarak öncelikli yere sahip görülmemektedir. Büyük ölçüde bu nedenle literatürde, sözü edilen alanlara ilişkin olarak okuma alışkanlığı konusunda çok fazla araştırma bulunmamaktadır. İlgili fakülteler özellikle bu nedenle çalışmamız kapsamına alınmıştır. Araştırma için, iki ayrı üniversitede birbirinden oldukça farklı iki bölümün seçilmesinde etkili olan bir başka neden de öğrenim görülen iki farklı alanın okuma alışkanlığı düzey ve özelliklerine etkisini belirleme isteği olmuştur. Ayrıca, genelde üniversitelerdeki herhangi bir bölüm öğrencileri ayrı bir araştırmanın alanı olarak da seçilebilir.

Çalışmanın evrenini Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi ile Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi (Güzel Sanatlar, Grafik Tasarım, İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı ve Kentsel Tasarım ve Peyzaj Mimarisi Bölümleri) lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Bu çerçevede, ilgili üniversitelerin belirtilen fakültelerinde öğrenim gören dördüncü sınıf öğrencileri örnekleme oluşturmuştur. Evreni oluşturan toplam öğrenci sayısı 412’dir. Rastgele örnekleme tekniği kullanılarak örnekleme alınan öğrenci sayısı ise toplam 104’tür. Çın-

gı'ya (1990, s.264) göre, 0,99 güven düzeyi ve $\pm 0,05$ hoşgörü miktarına göre evreni temsil etmesi gereken örneklem sayısı 100'dür. Örneklemimiz 104 olduğundan evreni temsil etmektedir. Örneklemen evreni temsil gücü %25,2'dir. Araştırma, Aralık 2008 yılında gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada betimleme yöntemi kullanılmıştır. Veri toplama tekniği olarak anket uygulanmıştır. Anket sonuçları SPSS 11.5 (Statistical Package for the Social Sciences) istatistik programı ile değerlendirilmiştir.

Bulgular ve Değerlendirme

Bu bölümde, 104 öğrencinin anket sorularına verdikleri yanıtlar değerlendirilerek yorumlanmaktadır. Elde edilen bulgular ile Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin ve Bilkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi öğrencilerinin kitap okuma durumları saptanacak ve bunların arasındaki ilişkiler değerlendirilecektir.

Bilkent Üniversitesi'nde ankete katılan öğrencilerin %25'i erkek, % 75'i bayan iken, bu oranlar Hacettepe Üniversitesi'nde sırasıyla %62 ve %38'dir. Toplamda erkek ve bayan öğrencilerin oranları birbirine yakındır.

Araştırmamızda öncelikle öğrencilerin okuma alışkanlığı düzeylerini belirlemek yararlı olacaktır. Buna ilişkin veriler Tablo 1'de görülmektedir.

(Tablo 1): Öğrencilerin Ne Kadar Kitap Okuduğu

Ne Kadar Kitap Okunduğu	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç okumam	1	1,9	25	48,1	26	25
2 ayda 1 kitap veya daha az	25	48,1	24	46,2	49	47,1
Ayda 1 kitap	20	38,5	3	5,8	23	22,1
Ayda 2 kitap veya daha fazla	6	11,5	0	0	6	5,8

Tablo 1'deki verilere göre Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin (%48,1) 2 ayda 1 kitap veya daha az okurken; Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin en büyük bölümü ve yarıya yakını (%48,1) hiç okumamaktadır. Ayrıca, Hacettepe Üniversitesi'nde etkin okuyucu kapsamında değerlendirilen ayda 2 kitap veya daha faz-

la okuyan öğrenci hiç olmadığı gibi, ayda 1 kitap okuyan öğrenci oranı da % 5,8'dir. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin hiç kitap okumama oranının bu kadar yüksek olması düşündürücüdür. Bilkent Üniversitesi'nde hiç okumayanların oranı ise %2'dir. Bilkent Üniversitesi, Hacettepe Üniversitesi'ne göre çok daha olumlu bir tablo çizmektedir.

Sorulan bir başka soruya alınan yanıtlara göre, her iki üniversite öğrencilerinin %52,9'unun halen kitap okuduğu, %47,1'inin ise şu anda bir kitap okumadığı anlaşılmıştır. Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin %55,8'inin halen bir kitap okumadığını belirtmiş olması son derece olumsuz bir duruma işaret etmektedir.

Öğrencilerin kitap okuma amaçları, okuma alışkanlıklarını yakından ilgilendirdiği için çalışmamız açısından önemlidir. Bununla ilgili veriler Tablo 2'de yer almaktadır.

(Tablo 2): Öğrencilerin Kitap Okuma Amaçları*

Okuma Amaçları	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Evet	Hayır	Evet	Hayır	Evet	Hayır
	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı	Sayı
	%	%	%	%	%	%
Ders amaçlı	32	20	27	25	59	45
Dinlenme ve	61,5	38,5	51,9	48,1	56,7	43,3
gerçeklerden	18	34	29	23	47	57
kaçış	34,6	65,4	55,8	44,2	45,2	54,8
Hoşlanma	21	31	24	28	45	59
	40,4	59,6	46,2	53,8	43,3	56,7
Kişisel gelişim	28	24	25	27	53	51
	53,8	46,2	48,1	51,9	51,0	49,0
Bilgilenme	29	23	26	26	55	49
Boş zamanları	55,8	44,2	50,0	50,0	52,9	47,1
değerlendirme	20	32	13	39	33	71
	38,5	61,5	25,0	75,0	31,7	68,3
Diğer	1	51	9	43	10	94
	1,9	98,1	17,3	82,7	9,6	90,4

* Öğrenciler birden fazla seçeneği işaretleyebildikleri için her bir seçenek kendi içinde ayrı ayrı değerlendirilmiş ancak aynı tabloda verilmiştir. Bu nedenle toplam sayılar örneklem sayısından farklı çıkmıştır. Bu durum diğer bazı tablolar için de geçerlidir.

Tablo 2'deki verilere bakıldığında öğrencilerin en büyük bölümünün (%56,7) ders amaçlı okuduğu anlaşılmaktadır. Ancak bu amacın Bilkent Üniversitesi'nde birinci sırada (%61,5) iken Hacettepe Üniversitesi öğrencileri için ikinci sırada (%51,9) yer aldığı görülmektedir. Bu üniversitenin öğrencileri için kitap okumada öncelikli amaç (%55,8) "dinlenme ve gerçeklerden kaçış"tır. Oysa bu amaç Bilkent Üniversitesi öğrencileri için son sıradadır (%34,6). Her iki üniversitenin öğrencileri için de boş zamanları değerlendirme amaçlı okuma düşük oranlarda görülmektedir. (Genel ortalama itibarıyla bu amaç son sıradadır) Kısa- ca öğrencilerin ders amaçlı okuma dışında en çok (genel ortalama itibarıyla) bil- gilenme (%52,9), en az da boş zamanları değerlendirme (%31,7) amacıyla oku- dukları anlaşılmaktadır.

Öğrencilerin okumaktan hoşlandığı kitap türlerine ilişkin veriler aşağıda ve- rilmiştir.

(Tablo 3): Öğrencilerin Okumaktan Hoşlandığı Kitap Türleri

Kitap Türleri	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı
	%	%	%	%	%	%
Edebi eserler (roman, öykü, şiir)	32	20	21	31	53	51
İlgi duyduğum çeşitli konulardaki tarih/siyaset/ekonomi/eğitim) güncel kitaplar	61,5	38,5	40,4	59,6	51,0	49,0
Bilimsel kitaplar	31	21	36	16	67	37
Diğer	59,6	40,4	69,2	30,8	64,4	35,6
	13	39	21	31	34	70
	25,0	75,0	40,4	59,6	32,7	67,3
	11	41	11	41	22	82
	21,2	78,8	21,2	78,8	21,2	78,8

Tablo 3'e göre Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin okumaktan hoşlandıkları kitap türlerinde edebi eserler (roman, öykü, şiir) birinci sıradadır (%61,5). Hacettepe Üniversitesi öğrencileri için ise ilgi duydukları çeşitli konulardaki (tarih, siyaset, ekonomi) kitaplar ilk sırada yer almaktadır (%69,2). Bilimsel kitaplar her

iki üniversitenin öğrencileri için tercih sıralamasında son sıradadır. Genel ortalama itibarıyla en çok tercih edilen ilgi duyulan çeşitli konulardaki (tarih, siyaset, ekonomi) kitaplardır (%64,4).

Öğrencilerin okuyacağı kitabı nasıl seçtiği; üniversite öğrencilerinin bu yöndeki tercihlerini göstermesi açısından önemlidir. Durumu yansıtan veriler Tablo 4’te yer almaktadır.

(Tablo 4): Öğrencilerin Okuyacağı Kitabı Nasıl Seçtiği

Kitap Seçimi	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı
	%	%	%	%	%	%
Kitabevinden	43	9	24	28	67	37
Gazetelerin kitap eklerinden	82,7	17,3	46,2	53,8	64,4	35,6
Tanıdıklarımın önerisiyle	8	44	11	41	19	85
İnternette	15,4	84,6	21,2	78,8	18,3	81,7
TV ve radyodan	31	21	16	36	47	57
Dergilerden	59,6	40,4	30,8	69,2	45,2	54,8
Diğer	15	37	32	20	47	57
	28,8	71,2	61,5	38,5	45,2	54,8
	5	47	14	38	19	85
	9,6	90,4	26,9	73,1	18,3	81,7
	9	43	15	37	24	80
	17,3	82,7	28,8	71,2	23,1	76,9
	3	49	11	41	14	90
	5,8	94,2	21,2	78,8	13,5	86,5

Tablo 4’deki verilere bakıldığında öğrencilerin okuyacağı kitabı en çok kitabevinden seçtiği görülmektedir (%64,4). Kitabevinden seçeneği Bilkent Üniversitesi’nde birinci sırada (%82,7) iken Hacettepe Üniversitesi’nde ikinci sırada (%46,2) yer almaktadır. Hacettepe Üniversitesi öğrencileri okuyacağı kitabı en çok internette seçmektedir (%61,5). Büyük olasılıkla arkadaşlardan oluşan tanıdık önerileri de kitap seçiminde önemli bir orana (%45,2) sahiptir.

Öğrencilerin okuyacağı kitabı elde etme yoluna ilişkin elde edilen veriler aşağıda görülmektedir.

(Tablo 5): Öğrencilerin Okuyacağı Kitabı Elde Etme Yolu

Elde Etme Yolu	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı
	%	%	%	%	%	%
Satın alarak	51	1	38	14	89	15
Kütüphaneden	98,1	1,9	73,1	26,9	85,6	14,4
ödünç alarak	20	32	26	26	46	58
Tanıdıklarından	38,5	61,5	50,0	50,0	44,2	55,8
ödünç alarak	29	23	25	27	54	50
Diğer	55,8	44,2	48,1	51,9	51,9	48,1
	1	51	1	51	2	102
	1,9	98,1	1,9	98,1	1,9	98,1

Her iki üniversitenin öğrencileri toplamda %85,6 oranında okuyacağı kitabı en çok satın alma yoluyla elde etmektedir. Bilkent Üniversitesi'nde kütüphaneden ödünç alma (%38,5); Hacettepe Üniversitesi'nde ise tanıdıklarından ödünç alma (%48,1) son sıradadır. Bilkent Üniversitesi'nin gelişmiş kütüphanesine karşın kütüphaneden ödünç alma seçeneğinin son sırada yer alması dikkati çekmektedir.

Okuma alışkanlığının bir başka boyutunun belirlenmesi açısından öğrencilerin ne zamanlar kitap okuduğu önemli noktalardan birisidir. Araştırma verilerinin ortaya çıkardığı durum aşağıdaki tabloda (Tablo 6) görülmektedir.

(Tablo 6): Öğrencilerin Ne Zamanlar Kitap Okuduğu

Ne Zaman Kitap Okunduğu	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı	Evet Sayı	Hayır Sayı
	%	%	%	%	%	%
Fırsat bulduğum zaman	23	44,2	18	34,6	41	39,4
Gece yatmadan önce	19	36,5	15	28,8	34	32,7
Hafta sonları	2	3,8	10	19,2	12	11,5
Hafta dışındaki tatillerde	8	15,4	9	17,3	17	16,3

Toplamda %39,4 ile her iki üniversitenin öğrencileri de en çok fırsat bulduğu zaman okumayı tercih etmektedir. İkinci tercih (%32,7) ise gece yatmadan önce olmaktadır. Bilkent Üniversitesi öğrencileri hafta sonları en az okurken (%3,8), Hacettepe Üniversitesi öğrencileri en az (%17,3) hafta sonu dışındaki tatillerde okumaktadır. Öğrencilerin ne sıklıkta kitap okuduğu gerçek bir okuyucu olup olmadıklarını anlamak açısından önemlidir. Bu duruma ilişkin veriler aşağıdaki tabloda (Tablo 7) yer almaktadır.

(Tablo 7): Öğrencilerin Ne Sıklıkta Kitap Okuduğu

Ne Sıklıkta Kitap Okunduğu	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Her gün düzenli	7	13,5	0	0	7	6,7
Birkaç günde bir	23	44,2	17	32,7	40	38,5
Daha seyrek	21	40,4	23	44,2	44	42,3
Hiç	1	1,9	12	23,1	13	12,5

Tablo 7’de görüldüğü gibi yarıya yakın oranda hiç okumayan Hacettepe Üniversitesi öğrencileri, burada da görüldüğü üzere hiçbirisi (%0) her gün düzenli okumamaktadır. Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin yarıya yakını (%44,2) birkaç günde bir okurken, Hacettepe Üniversitesi öğrencileri’nin yarıya yakını (%44,2) daha seyrek okumaktadır. Her iki üniversite öğrencilerinin genelde “birkaç günde bir”den daha seyrek okumaktadır.

Yukarıdaki tabloyu tamamlayan bir diğer soru öğrencilerin kitap okumaya günde ayırdıkları sürenin belirlenmesidir. Buna ilişkin araştırma verileri Tablo 8’de verilmiştir.

(Tablo 8): Öğrencilerin Kitap Okumaya Günde Ayırdığı Süre

Kitap Okumaya Ayırılan Süre	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç	3	5,8	10	19,2	13	12,5
1 saatten az	15	28,8	25	48,1	40	38,5
1-2 saat	31	59,6	17	32,7	48	46,2
3-4 saat	3	5,8	0	0	3	2,9

Tablo 8 verilerine göre, Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin yarısından fazlası (% 59,6) günde 1-2 saat kitap okurken, Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin yarıya yakını (%48,1) 1 saatten az okumaktadır. Deneklerin içinde okumaya gerçekten önem verip zaman ayıran kitlenin yalnızca %2,9 olması dikkati çekmektedir.

Günümüz üniversite öğrencilerinin kitap okumaya verdikleri önemi ortaya koyacak sorulardan birisi kendilerinin yeterince kitap okuduklarını düşünüp düşünmedikleridir. Buna ilişkin veriler Tablo 9’da görüldüğü gibidir.

(Tablo 9): Öğrencilerin Yeterince Kitap Okuduklarını Düşünüp Düşünmedikleri

Yeterli Olup Olmadığı	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	8	15,4	12	23,1	20	19,2
Hayır	33	63,5	25	48,1	58	55,8
Kısmen	11	21,2	15	28,8	26	25,0

Her iki üniversitenin öğrencilerinin yarısından fazlası (%55,8) yeterince kitap okumadıklarını düşünmektedirler. Kısmen okuduklarını düşünenlerin oranı %25, yeterince kitap okuduklarını düşünenlerin oranı ise %19,2’dir.

Ayrıca; açık uçlu olarak sorulan ve yeterince kitap okumadıklarını düşünenlerin nedenleri sıralamasında ilk sırayı zaman yetersizliği, ikinci sırayı ise yine çok yakın oranda derslerin yoğun oluşu almaktadır. Bunları; çabuk uykumu getirmesi, kontsantr olamama, tembellik, iletişim çağında görsel imgeli anlatımın kitap okumanın önüne geçmesi, motivasyon eksikliği, kitabı bitirmeden bırakmama, internet, ilgi alanına göre kitap bulamama, boş zamanları dinlenmek için ayırma, yaşam hızı, kargaşası, sakin ortamın az olması, alternatiflerin tercih edilmesi, zaman yönetme konusunda sorun yaşama, düzensizlik, sıklıganlık, yapılacak işlerin çokluğu, yoğun ve stresli yaşam tarzı, okuma alışkanlığının az olması izlemektedir.

Üniversite sonrası okuma alışkanlıklarını sürdürüp sürdürmeyecekleri ve okumaya verdikleri önemi belirleme açısından kitap okumanın meslekleri açısından gerekliliği konusundaki düşüncelerine ilişkin yanıtlar Tablo 10’da belirtilmiştir.

(Tablo 10): Öğrencilerin Okuma Alışkanlığına Sahip Olmalarının Meslekleri Açısından Gerekli Olup Olmadığı Hakkındaki Düşünceleri

Kitap Okumanın Meslek Açısından Gerekliliği	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	40	76,9	16	30,8	56	53,8
Hayır	4	7,7	21	40,4	25	24,0
Kısmen	8	15,4	15	28,8	23	22,1

Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin çoğunluğu (%76,9) okuma alışkanlığına sahip olmalarının meslekleri açısından gerekli olduğunu düşünürken, Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin yarıya yakını (%40,4) gerekli olmadığını düşünmektedir. Toplamda kısmen diyenlerin oranı ise %22,1'dir.

Öğrencilerin eğitim gördükleri bölümlerin okuma alışkanlıklarını nasıl etkilediği yönünde yanıtlar Tablo 11'de yer almaktadır.

(Tablo 11): Öğrencilerin Eğitim Gördükleri Bölümün Okuma Alışkanlıklarını Nasıl Etkilediği

Bölümün Etkisi	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Destekliyor	16	30,8	11	21,2	27	26,0
Engelliyor	20	38,5	23	44,2	43	41,3
Herhangi bir etkisi olmuyor	14	26,9	15	28,8	29	27,9
Diğer	2	3,8	3	5,8	5	4,8

Tablo 11'e göre her iki bölümün öğrencilerinin yarıya yakını (%41,3) eğitim gördükleri bölümün okuma alışkanlıklarını engellediklerini ifade etmektedirler. Bilkent Üniversitesi'nde destekliyor diyenler %30,8 iken, Hacettepe Üniversitesi'nde bu oran %21,2'ye inmektedir. Herhangi bir etkisi olmuyor diyenler toplamda %27,9'dur. Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin yarıya yakınının (%44,2) üniversite eğitiminin okuma alışkanlıklarını engellediği düşüncesi dikkat çekicidir.

Öğrencilerin sürekli bir dergi okuyup okumadıklarını belirlemek amacıyla elde edilen veriler Tablo 12’de verilmiştir.

(Tablo 12): Öğrencilerin Sürekli Dergi Okuyup Okumadıkları

Dergi Okuyup Okumadıkları	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	27	51,9	26	50,0	53	51,0
Hayır	25	48,1	26	50,0	51	49,0

Bu verilere göre, öğrencilerin yarıya yakınının (%51) sürekli olarak bir dergi okuduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, her iki üniversitenin öğrencilerinin de sürekli bir dergi okuyup okumama konusundaki yanıtların birbirine yakın oranlara sahip olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin gazete okuma sıklıkları Tablo 13’te ayrıntılı olarak gösterilmiştir.

(Tablo 13): Öğrencilerin Gazete Okuma Sıklıkları

Ne Sıklıkta Gazete Okunduğu	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Her gün	25	48,1	10	19,2	35	33,7
Birkaç günde bir	16	30,8	20	38,5	36	34,6
Haftada bir	5	9,6	12	23,1	17	16,3
Daha seyrek	6	11,5	10	19,2	16	15,4

Tablo 13’e göre öğrencilerin en büyük bölümünün (%34,6) birkaç günde bir gazete okuduğu anlaşılmaktadır. Bu sıklık Hacettepe Üniversitesi’nde birinci sırada iken, Bilkent Üniversitesi’nde ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca, Bilkent Üniversitesi’nde her gün gazete okuma sıklığı ilk sırada (%48,2) yer alırken, Hacettepe Üniversitesi’nde bu sıklığın en son sırada (%19,2) yer alması dikkat çekicidir.

Öğrencilere göre okuma alışkanlığına sahip olup olmama gereğine ilişkin veriler Tablo 14’de sunulmuştur.

(Tablo 14): Öğrencilere Göre Okuma Alışkanlığına Sahip Olmak Gerekir mi?

Okuma Alışkanlığı Gerekir mi?	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	48	92,3	40	76,9	88	84,6
Hayır	4	7,7	12	23,1	16	15,4

Genel olarak değerlendirilecek olursa, anket uygulanan her iki üniversitenin öğrencileri büyük çoğunlukla (%84,6) Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına sahip olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Buna karşın, her iki üniversitenin öğrencilerinin bir bölümü (%15,4) Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına sahip olmaları gerektiğini düşünmemektedirler. Bu konudaki oranın Hacettepe Üniversitesi öğrencileri arasında %23,1’e ulaşması ciddi bir olumsuzluğa işaret etmektedir.

Öğrencilerin bilgisayar kullanmalarının ve TV izlemelerinin okuma alışkanlıklarını nasıl etkilediğine ilişkin ayrıntılı bilgiler aşağıda (Tablo 15) verilmektedir.

(Tablo 15): Öğrencilerin Bilgisayar Kullanmalarının ve TV İzlemelerinin Okuma Alışkanlıklarını Nasıl Etkilediği

Etkileme Biçimi	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Arttırıyor	4	7,7	3	5,8	7	6,7
Azaltıyor	37	71,2	26	50,0	63	60,6
Etkilemiyor	11	21,2	23	44,2	34	32,7

Tablo 15’teki verilere bakıldığında, anketi yanıtlayan öğrencilerin en büyük bölümü (%60,6) bilgisayar kullanma (internet, oyun, vb.) ve TV izlemelerinin okuma alışkanlıklarını azalttığını belirtmişlerdir. Bu konudaki oran Bilkent Üniversitesi öğrencileri arasında %71,2’ye ulaşmaktadır. Öğrencilerin en küçük bölümü (%6,7) ise bilgisayar kullanma ve TV izlemelerinin okuma alışkanlıklarını arttırdığını belirtmişlerdir. Bu verilere dayanarak, bilgisayar kullanan ve TV izleyen öğrencilerin okuma sıklıklarının düştüğü söylenebilir.

Öğrencilerin en son ne zaman bir kitap satın aldıkları aşağıdaki tabloda (Tablo 16) gösterilmektedir.

(Tablo 16): Öğrencilerin En Son Ne Zaman Kitap Satın Aldıkları

Ne Zaman?	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hatırlamıyorum	13	25,0	10	19,2	23	22,1
Satın almadım	4	7,7	23	44,2	27	26,0
Bu hafta	7	13,5	5	9,6	12	11,5
Geçen ay	28	53,8	14	26,9	42	40,4

Bu verilere göre, her iki üniversitedeki öğrencilerin en büyük bölümünün (%40,4) en son “geçen ay” kitap aldıkları anlaşılmaktadır. Ancak, bu oran Bilkent Üniversitesi’nde birinci (%53,8) sırada iken Hacettepe Üniversitesi’nde ikinci sırada (%26,9) yer almaktadır. Ayrıca, Hacettepe Üniversitesi’nde öğrencilerin en büyük bölümünün (%44,2) “satın almadım” seçeneğini işaretlemesi dikkat çekicidir.

Öğrencilerin aylık kitap ve dergi harcamalarını belirten Tablo 17 aşağıda verilmiştir.

(Tablo 17): Öğrencilerin Aylık Kitap-Dergi Harcamaları

Aylık Harcama	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Hiç harcamam	5	9,6	2	3,84	7	6,7
10-25 YTL	25	48,07	15	28,84	40	38,46
30-45 YTL	22	42,3	35	67,3	57	54,8

Tablo 17’deki verilere göre öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%54,8) aylık kitap ve dergi harcamasının “30-45” YTL arasında olduğu anlaşılmaktadır. Ancak, bu miktarın Hacettepe Üniversitesi’nde birinci sırada (%67,3) iken çoğunlukla sosyo-ekonomik gelir düzeyi yüksek olan öğrencilerin eğitim ve öğretim gördüğü Bilkent

Üniversitesi'nde ikinci sırada (%42,3) yer alması dikkat çekicidir.

Öğrencilerin istedikleri kitabı bulmakta sıkıntı yaşayıp yaşamadıklarını gösteren Tablo 18 aşağıda verilmiştir.

(Tablo 18): Öğrencilerin İstedikleri Kitabı Bulmakta Sıkıntı Yaşayıp Yaşamadıkları

Sıkıntı Yaşıyor mu?	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Evet	1	1,9	3	5,8	4	3,8
Hayır	41	78,8	41	78,8	82	78,8
Kısmen	10	19,2	8	15,4	18	17,3

Genelde değerlendirilecek olursa, anket uygulanan öğrencilerin genelde istedikleri kitabı bulmakta sıkıntı yaşamadığı (%78,8) söylenebilir. Bilkent Üniversitesi'nde öğrencilerin %19,2'si aradıkları kitabı bulmakta “kısmen” sıkıntı yaşarken, Hacettepe Üniversitesi'nde öğrencilerin %15,4'ü sıkıntı yaşamaktadır. Her iki üniversitenin öğrencilerinin çok küçük bir bölümü (%3,8), istedikleri kitabı bulmakta sıkıntı yaşamaktadır.

Öğrencilerin hangi kütüphaneleri kullandıklarına ilişkin tablo (Tablo 19) aşağıdadır.

(Tablo 19): Öğrencilerin Hangi Kütüphaneleri Kullandıkları

Kütüphaneler	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Üniversite Kütüphanesi	48	92,3	52	100	100	96,2
Milli Kütüphane	1	1,9	8	15,4	9	8,7
Diğer	1	1,9	0	0	1	1,0

Tablo 19'daki verilere bakıldığında, öğrencilerin en büyük bölümünün (%96,2) “üniversite kütüphane”lerini kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu oran Bilkent Üniversitesi'nde %92,3 iken Hacettepe Üniversitesi'nde %100'dür. Yani, Hacettepe Üniversitesi'nde anketi yanıtlayan öğrencilerin tümü kütüphane türü olarak “üniversite kütüphane”lerini kullanmaktadırlar.

Öğrencilerin kitap okuma durumlarının ortaya konulması açısından ele alınması gereken bir başka boyut üniversitelerinin kütüphanelerini hangi sıklıkta kullandıklarıdır. Buna ilişkin tablo aşağıdadır (Tablo 20).

(Tablo 20): Öğrencilerin Üniversitelerinin Kütüphanelerini Hangi Sıklıkta Kullandıkları

Sıklıklar	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Her gün	0	0	28	53,8	28	26,9
Birkaç günde bir	6	11,5	24	46,2	30	28,8
Haftada bir	11	21,2	0	0	11	10,6
Daha seyrek	30	57,7	0	0	30	28,8
Hiç	5	9,6	0	0	5	4,8

Bu verilere göre, Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%53,8), üniversite kütüphanelerini “her gün”, Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun (%57,7) ise “daha seyrek” sıklıkta kullandıkları anlaşılmaktadır. Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin kendi kütüphanelerini daha çok sıklıkta kullandıklarını söyleyebiliriz.

Öğrencilerin üniversitelerinin kütüphanelerini hangi amaçla kullandıklarına ilişkin tablo aşağıdadır (Tablo 21).

(Tablo 21): Öğrencilerin Üniversitelerinin Kütüphanelerini Hangi Amaçla Kullandıkları

Amaçlar	Bilkent Üniversitesi		Hacettepe Üniversitesi		Toplam	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Ders çalışmak	29	55,8	48	92,3	77	74,0
Araştırma yapmak	43	82,7	13	25,0	56	53,8
Kitap ödünç almak	27	51,9	50	96,2	77	74,0
Bilgisayar ve internet kullanmak	1	1,9	23	44,2	24	23,1
Diğer	2	3,8	2	3,8	4	3,8

Öğrencilerin kütüphane kullanma amaçlarına bakıldığında, öne çıkan amaçların “ders çalışmak” (%74) ve “kitap ödünç almak” (%74) olduğu anlaşılmaktadır. Elde edilen verilere göre, Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin en büyük bölümü (%82,7) kütüphaneyi “araştırma yapmak”, Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin en büyük bölümü de (%96,2) “kitap ödünç almak” amacıyla kullanmaktadır. Bilgisayar ve internet kullanma amacının Bilkent Üniversitesi öğrencileri arasındaki düşük oranı (%1,9) dikkati çekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Çalışmada ele alınan iki Fakültenin belirtilen bölümleri 4. sınıf öğrencilerine yönelik olarak genellenebilecek sonuçları aşağıdaki gibi sıralamak olanaklıdır:

1. Anket uygulanan üniversite öğrencileri genelde zayıf bir okuma alışkanlığına sahiptir. Öğrencilerin önemli bir bölümü hiç okumamaktadır. Güçlü okuma alışkanlığına sahip öğrenciler azınlıktadır. Araştırma yapılan üniversitelerden Hacettepe Üniversitesi öğrencileri okuma alışkanlığı açısından Bilkent Üniversitesi öğrencilerine göre çok daha olumsuz durumdadır. Bu olumsuzluğun Tıp Fakültesi eğitimindeki yoğunluktan kaynaklandığı düşünülebilir.
2. Öğrenciler daha çok ders amaçlı okumakta olup, boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla okuma yaygın değildir.
3. Öğrenciler arasında en çok tarih, siyaset, ekonomi gibi ilgi duyulan konulardaki kitaplar tercih edilmektedir. Öğrenciler okuyacağı kitabı en çok kitabevinden seçmektedir. Bu konuda üniversiteler arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.
4. Öğrenciler okuyacağı kitabı en çok satın alma yoluyla elde etmektedirler. Her iki üniversitenin de gelişmiş kütüphanelere sahip olmalarına karşın kütüphaneden ödünç alma seçeneğinin son sırada yer alması düşündürücüdür. Özellikle, Bilkent Üniversitesi için bu durumun kısa süre öncesine kadar öğrencilerin sanat kitaplarını ödünç alma haklarının bulunmayışından kaynaklandığı düşünülebilir.
5. Araştırma kapsamına giren öğrenciler genelde fırsat buldukları zaman okumaktadır. Gece yatmadan önce okumak yaygındır. Bu konuda üniversiteler arasında anlamlı fark bulunmamaktadır.

6. Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin hiçbiri “her gün düzenli” okumakta, yarıya yakını ise “birkaç günde bir”den daha seyrek okumaktadır. Bilkent Üniversitesi öğrencileri ise genelde “her gün düzenli” okumaktadırlar.
7. Her iki üniversitede de öğrencilerin çoğunluğu yeterince kitap okumadıklarını düşünmektedirler.
8. Bilkent Üniversitesi öğrencilerinin çoğunluğu okuma alışkanlığına sahip olmanın meslekleri açısından gerekli olduğunu düşünürken, Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin yarıya yakını gerekli olmadığını düşünmektedir.
9. Öğrenciler eğitim gördükleri bölümlerin okuma alışkanlıklarını genelde olumsuz etkilediklerini ifade etmişlerdir. Olumsuz etkilemesinin nedenini kendi ifadelerine göre derslerinin yoğun olması ve okuma için zaman bulamamaları vs. olarak yorumlayabiliriz. Burada fakültelerin kendilerine ait özelliklerini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.
10. Öğrencilerin yarısı sürekli olarak dergi okumaktadırlar. Öğrenciler genelde “birkaç günde bir” sıklıkla gazete okumaktadırlar. Her iki üniversitenin öğrencileri arasında bu açıdan önemli bir farka rastlanılmamaktadır.
11. Öğrenciler, Türkiye’de üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlığına sahip olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Bu bağlamda, her iki üniversitenin öğrencileri arasında anlamlı bir fark görülmemektedir.
12. Araştırma kapsamında öğrenciler, bilgisayar kullanmaları ve TV izlemeleri okuma alışkanlıklarını azaltarak olumsuz bir biçimde etkilediğini düşünmektedirler. Bu açıdan her iki üniversitenin öğrencileri arasında önemli bir fark görülmemektedir.
13. Öğrencilerin yarısının ellerinde “halen” okudukları bir kitap bulunmaktadır.
14. Genel olarak öğrencilerin en son “geçen ay” kitap satın aldıkları görülmektedir. Ancak, bu konuda her iki üniversite öğrencileri arasında bir fark göze çarpmaktadır. Bilkent Üniversitesi öğrencileri, en son “geçen ay” kitap almışlarken, Hacettepe Üniversitesi öğrencileri geçen ay kitap “satın almadıklarını” belirtmektedirler.
15. Öğrencilerin genelde aylık kitap ve dergi harcaması 30-45 YTL arasındadır. Her iki üniversite öğrencileri arasında bu miktarda fark görülmemektedir. Hacettepe Üniversitesi öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının, Bilkent Üni-

versitesi öğrencilerine göre düşük olmasına rağmen aylık kitap ve dergi harcamaları daha yüksek miktardadır.

16. Öğrenciler istedikleri kitabı bulmakta genelde sıkıntı yaşamamaktadırlar. Ancak, “kısmen” de olsa istedikleri kitabı bulmakta sıkıntı yaşayan öğrenciler bulunmaktadır. Bu açıdan, her iki üniversite öğrencileri arasında önemli bir fark görülmemektedir.
17. Araştırma kapsamında, öğrencilerin kütüphane türü olarak “üniversite kütüphanesi”ni kullanmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bu açıdan, her iki üniversite öğrencileri arasında önemli bir farka rastlanılmamaktadır. Her iki üniversitenin öğrencilerinin, üniversitelerinin kütüphanelerini kullanma sıklıklarında önemli bir fark dikkati çekmektedir. Hacettepe Üniversitesi öğrencileri, kütüphanelerini “her gün” sıklıkta; Bilkent Üniversitesi öğrencileri ise “daha seyrek” sıklıkta kullanmaktadırlar.
18. Her iki üniversitenin öğrencileri, üniversitelerinin kütüphanelerini farklı amaçlarla kullanmaktadırlar. Hacettepe Üniversitesi öğrencileri, kütüphanelerini yoğun olarak “kitap ödünç alma” ve “ders çalışma” amaçları için kullanırken, Bilkent Üniversitesi öğrencileri ise kütüphanelerini en çok “araştırma yapma” amacıyla kullanmaktadırlar.

Araştırmada elde edilen sonuçlar çerçevesinde şu öneriler geliştirilmiştir:

1. İlgili üniversite kütüphaneleri öğrencilerin boş zamanlarında okuyabilecekleri nitelikteki kitapları içeren dermeleri geliştirmelidir.
2. Kütüphaneler gerçekleştirdikleri oryantasyon programlarına öğrencilerin okuma alışkanlıkları konusunu katabilirler. Bu konuda dermenin tanıtımı yapılabilir.
3. Kütüphaneler öğrencilerin okuma alışkanlıklarına yönelik etkinlikler gerçekleştirmelidir. Bu çerçevede konferans, söyleşi, panel v.b. toplantılar düzenlenebilir. Ayrıca, en çok okunan kitap listesi ve sergisi hazırlama, kitap tanıtımı broşürleri yayınlama, yeni gelen kitaplar listesini bölüm panolarında duyurulması amacıyla bölümlere gönderme gibi etkinlikler gerçekleştirilebilir.
4. Kütüphaneler belirli aralıklarla öğrencilerin okumak istedikleri kitaplara yönelik taleplerini anket v.b. yollarla saptamalıdır.

Entelektüel adayı olan üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlıklarını geliştirmek ciddiye alınması gereken bir olgudur. Bu, öğrencilerin bilimsel verimliliğine de katkı sağlayacaktır.

Kaynakça

- Aksaçlıoğlu, A. (2005). *Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Aksaçlıoğlu, A. ve Yılmaz, B. (2007). Öğrencilerin televizyon izlemeleri ve bilgisayar kullanmalarının okuma alışkanlıkları üzerine etkisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 21 (1), 3-28.
- ALA (1978). *Book reading and library usage: a study of habits and perceptions*. New Jersey: Gallup.
- Atabek, E. (2002). *Erken büyüyen çocuklar: günümüzün ergenleri*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Bamberger, R. (1990). *Okuma alışkanlığını geliştirme*. (B.Çapar, Çev.). Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Bayhan, V. (2002?). *Genç kimliği: Üniversite gençliğinin sosyolojik profili (İnönü Üniversitesi uygulaması)*. Malatya: İnönü Üniversitesi.
- Blahu, B. A. ve Bennett, J. M. (1993). *Yeni okuma teknikleri*. (D. Şahiner, Çev.). İstanbul: Rota Yayınları.
- Cumhuriyet Gazetesi, 22 Ocak 1999, 3.
- Çıngı, H. (1990). *Örnekleme kuramı*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Çuhadaroğlu Çetin, F. ve diğerleri (Haz.). (2004). *Ergen ve Ruhsal Sorunları: Durum Saptama Çalışması: TÜBA-UNFPA Nüfus ve Kalkınma Stratejileri Alt Programı*. Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Ersoy, A. (2007) Hacettepe Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü son sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu, 24-26 Ekim 2007, Ankara içinde* (ss.179-184). Ankara: H.Ü. Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü.
- Gürcan, H. İ. (1999). *Okuma alışkanlığı ile kitap yayıncılığının kültürel iletişim ve teknolojisine bağlı sorunları karşısında Türkiye koşulları temelinde bir model önerisi*. Doktora tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Furi-Perry, U. (2003). "Dude, that book was cool": The reading habits of young adults. *Reading Today*. 20, 24. 30 Ekim 2008 tarihinde Academic Search Complete veritabanından erişildi.

- Gömleksiz, M.N. (2004). Kitap okuma alışkanlığına ilişkin bir tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 185-195.
- Konrad Adenauer Vakfı. (1999). *Türk Gençliği 98: Suskun kitle büyüteç altında*. Ankara: Yazar.
- Köknel, Ö. (1981). *Cumhuriyet gençliği ve sorunları*. İstanbul: Cem.
- Köknel, Ö. (1999). Gençlik Çağı. *Ana-Baba Okulu El Kitabı* içinde (29-30). İstanbul: Mavi Çizgi.
- Köknel, Ö. (2001). *Kimliğini arayan gençliğimiz*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Köknel, Ö. (2006). Ergenlik dönemi. *Ana Baba Okulu* içinde (89-100). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kulaksızoğlu, A. (1997). *Ergenlik dönemi*. Ankara: T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu.
- Kulaksızoğlu, A. (1998). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Odabaş, H., Odabaş, Z.Y. ve Polat C. (2008). Üniversite öğrencilerinin okuma alışkanlığı: Ankara Üniversitesi örneği. *Bilgi Dünyası*, 9 (2), 431-465.
- Özbay, H. ve Öztürk, E. (1992). *Gençlik*. [İstanbul]: İletişim.
- Özçelebi, O.S. ve Cebecioğlu, N.S. (1990). *Okuma alışkanlığı ve Türkiye*. İstanbul: Milliyet.
- Sağlamtunç, T. (1990). Türkiye’de üniversite kütüphanecilik bölümlerinin 4.sınıf öğrencilerinin özgür (boş) zaman ders dışı okuma alışkanlıkları üzerine bir araştırma. *Türk Kütüphaneciliği*, 4 (1), 3-21.
- Saracaloğlu, A.S., Bozkurt, N. ve Serin, O. (2003). Üniversite öğrencilerinin okuma ilgileri ve okuma alışkanlıklarını etkileyen faktörler. *Eğitim Araştırmaları*, 4, 149-157.
- Selvi, İ.İ. (1998). Okuma alışkanlığı. *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanecilik Dergisi*, 4, 165-178.
- Semerci, Ç. (2002). Türk üniversitelerinde Beden Eğitimi ve Spor bölümü öğrencilerinin okuma alışkanlıkları. *Eğitim ve Bilim*, 27, 36-43.
- Turcan, A.İ., Yıldırım, S.S. ve Kelleci, F. (1999). Üniversite öğrencileri arasında ders dışı okuma alışkanlık düzeyinin tesbiti üzerine bir araştırma. *4.Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi Bildirileri I*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Türk Demokrasi Vakfı (2000). *Türkiye ve Avrupa’da gençlik*. [Ankara]: Yazar.

- Yavuzer, Haluk. (2003). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yaylalı, M. ve diğerleri (2006). *Üniversite gençliğinin sosyo-ekonomik profili araştırması*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi.
- Yazıcı, E. (2001). *Üniversite Gençliği, 2001: Üniversite gençliğinin sosyo-kültürel profili üzerine bir alan araştırması: Gazi Üniversitesi örneği*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Yazıcı, E. (2003). *Türk üniversite gençliği araştırması: Üniversite gençliğinin sosyo-kültürel profili*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Yılmaz, B. (1993). *Okuma alışkanlığında halk kütüphanelerinin rolü*. Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin okuma ve kütüphane kullanma alışkanlıklarında ebeveynlerin duyarlılığı. *Bilgi Dünyası*, 5 (2), 115-136.
- Yörükoğlu, A. (1990). *Gençlik çağı: ruh sağlığı ve ruhsal sorunları*. İstanbul: Özgür.

Summary

Personal reading habits reflect both individual development and reading levels within the society as a whole. Accordingly, it might be expected that university students would constitute group with relatively high reading habits. This study was carried out in order to determine the levels of reading habits among fourth-year students in the Faculty of Medicine at Hacettepe University and in the Faculty of Art, Design and Architecture at Bilkent University, and then to ascertain some additional characteristics of these habits. With this aim, a questionnaire was completed by 104 students from these universities in December 2008. Thus, it was found out that the students from both universities have relatively low levels of reading.

Other than these following results were gathered from this study:

Students do most of their reading for courses, and leisure reading is not common. The most frequent subject areas are history, politics and economics. The students generally acquire the selected books from bookstores. Students gather books mostly by purchasing, especially those who read during their spare time or before going to bed. None of the Hacettepe University students read regularly on a daily basis, but Bilkent University students generally do read everyday. Most of the students think that they do not read enough. Most of the Bilkent University

students think that reading is essential for their jobs; whereas, almost half of the Hacettepe University students think that reading is not necessary. The students stated that their studies have a negative effect on their reading habits: they highlighted the workload of courses and lack of time as a reason for this. Half of the students read journals continuously. Students generally read newspapers a few days a week. Students think that university students in Turkey should have a reading habit, and that the use of computers and watching television reduce their reading habits and affect it negatively. Half of the students have the books that they are 'currently' reading. Generally, they bought their most recent books "last month", and students from both universities stated they spend 30-45 YTL per month on books and journals. Students do not have any difficulty about finding the books that they are looking for. According to this research, students prefer using the "university library" among library types. There is no significant difference between the two groups of students in terms of the frequency of usage of university libraries. However, students from the two universities use their respective university libraries for different purposes: Hacettepe University students use the library intensively for "book loan" and "study"; whereas Bilkent University students use library mostly for "research". Other than the points stated above, there was no significant difference between reading habits of two universities students.